

בס"ד, יום ראשון יז' אדר תשע"ב

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת קנים כד - כה, תמיד כה - ל (156)

א. (1) היו לזו שתי קינים, ולזו שלש קינים, והכהן לא נמלך אלא עשאן כולם, מה דין אלו הקינים ואלו הנשים, ומדוע? וכיצד הדין היכא דלזו שתים ולזו ארבע, או לזו עשר ולזו מאה, ומדוע? (2) נתעברה חטאת ועולה ולא נמלך הכהן ועשאן, מה דינם (פרט), ומדוע? (3) "חטאת ועולה סתומה ומפורשת", בכמה קינים ובכמה נשים איירי האי מתניתין, ומה דין הקינים, ומה דין אלו הנשים, ומדוע?

ב. (1) מה האופן של "חובה שנים בחטאת" ושל "חטאת שנים בחובה", וכיצד יש לו לנהוג באלו הקינים, ומדוע? (2) היולדת שחייבה עצמה להביא אף קן נדבה, ופירשה מין מסוים לנדבתה אבל בשעת ההבאה אינה יודעת ממנה פירשה, כיצד יש לה לנהוג עתה, ומדוע? וכיצד יש לה לנהוג בגוונא שכבר הביאה קיניה ממין מסוים ועשאן הכהן, ואינה יודעת כיצד עשאן הכהן (פרט) ומדוע? וכיצד הדין היכא דיודעת דעשאן הכהן מחצה למעלה ומחצה למטה, ומדוע? וכיצד דינה היכא דאינה זוכרת מאיזה מין הביאה, ומדוע? (3) כמה קינים יש עליה להביא בגוונא דמתניתין ד"קבעה נדרה", ולשם איזה קרבן יש לה להביאם עתה, ומדוע?

ג. (1) מה הוקשה למתניתין דהוצרכה להביא מההיא דאיל דכשהוא חי קולו אחר וכשהוא מת קולו ז' ואיזה ענין נוסף דימו להאי מילתא? (2) למה משמשים קרני האיל לאחר מיתתו, ולמה משמשים מעיו ובני מעיו (מפרש ותוס'?) (3) כיצד היתה נעשית השמעת הקול של מעילו של הכהן הגדול (מפרש ותוס')? ואמאי הובא ענין זה בסוגיין? ומה טעם בהאי השמעת קול, והאם נוהג הוא לעולם (תוס')? (4) מה נאמר בדעתן של זקני תלמידי חכמים, ומהיכן הוכיחו לה?

מסכת תמיד

ד. 1) בכמה מקומות שומרים הכהנים בבית המקדש, ומהיכן ילפינן לה, ומה הוא אמינא בלא ילפותא? ומה טעם בשמירה זו (רא"ש)? ואיזה כהנים היו שומרים באלו המקומות, ומדוע? 2) מה הם המקומות שהיו שומרים בהם הכהנים, והאם היו שווים לגובה הקרקע, ומדוע? ואי נימא דלא שוים היו, כיצד נעשו כדי שלא יהיו שוים לגובה הקרקע? 3) כיצד היתה צורת בנייתו של בית המוקד, ומדוע נקרא בשם זה? וכמה לשכות היו בו? והאם היה בנוי בקודש או בחול?

ה. 1) אירע קרי לאחד מהן, דרך היכן היה יוצא לבית הטבילה, והאם הותר לו לאחזר הטבילה לחזור למקומו, ומדוע? וכיצד יש לו לנהוג כשיאיר השחר ויתחילו בעבודות התמיד, ומדוע? 2) היכן היו עושים את הפייסות של עבודות בית המקדש, ומדוע? והרוצה להכנס לפייס, מה עליו לעשות קודם כניסתו, ומדוע?

ו. 1) מה היה ספק הגמ' גבי עליית בין אבטינס ובית הניצוץ, ומדוע הסתפקו, וכיצד הסיקו? 2) מה הם האופנים שיש לפרש את המקרא הנאמר בלויים "וילוו עליך וישרתוך"? ומהיכן הוכיחה הגמ' פירושו של מקרא זה? ומה ילפו ממקרא זה? 3) כמה שומרים סברה הגמ' שיצטרכו בבית המוקד, ומדוע? וכיצד הסיקו ומדוע? 4) למה היו משמשים הרובדים שהיו בבית המוקד, וכיצד נעשו אלו הרובדים, ומדוע דווקא באופן זה? 5) היכן היו ישנים הכהנים העובדים למחר? והאם הותר להם להכניס מיטות, ומדוע?

ז. 1) מי הם ה"רובין", ומי הם "פרחי כהונה", ומדוע נקראו בשמות אלו? 2) היכן היו שומרים הלויים במשכן דוד, וכמה לויים נצרכים לשמירה זו, ומדוע? 3) כמה לויים היו שומרים בבית המקדש, ומהיכן ילפינן לה? והיכן היו שומרים? והאם אפשר להוכיח מינה כמה שערים היו לעזרה, ומדוע? 4) האם הותר לכהנים והלויים השומרים לשבת תוך כדי שמירתן, ומדוע? 5) האם מותר לכהן להנות מבגדי הקודש לא בשעת עבודתו (פרט), ומדוע? ואי נימא דשרי להנות מהן, האם מותר אף לישן בהן, ומדוע? ואי נימא דאסור, היכן יש לו להניחם, ומדוע?

ח. (1) מה למדו ממתניתין לענין מקום הנחת תפילין בשעת השינה? (2) מה הוכיחו בענין קדושת המחילות מדינא דמתניתין גבי אירע קרי לאחד מהן? והאם בכל המחילות נאמר האי דינא? (3) מה הוא "בית כסא של כבוד", ומדוע נקרא בשם זה? וכיצד יש לנהוג היכא דלא נעשה בו כבוד זה? (4) מה הן ההנהגות בעניני דרך ארץ שהורו רב ורב הונא לבניהן? (5) האם מותר לפלוט דבר מפיו בפני רבו, ומדוע?

ט. (1) מי הוא "איש הר הבית", ומה היו מעשיו בשעת הלילה? ואלו מעשים נתנה לו הרשות לעשות? (2) איזה היא דרך ישרה שיבור לו האדם אליבא דרבי ויש אומרים, ומדוע? והאם כוונתו לאפוקי מדרכים אחרות? מה נאמר על המוכיחים לשם שמים? (3) מה כוונת מתניתין "מי שרוצה לתרום יבוא ויתרום"? (4) דרך היכן היו נכנסים לבלוש העזרה? ומדוע דוקא דרך התם (מפרש לעיל)? ודרך היכן היו מהלכים כדי לבלוש? (5) מה היו עושים הכהנים היוצאים לבלוש לאחר שגמרו לבלוש?

י. (1) אותו התורם את הדשן, לאור מה היה מהלך בעזרה, ומדוע? (2) דרך היכן היה הכהן התורם את הדשן מהלך כדי ליטול את המחתה, ודרך היכן היה עולה למזבח, ומהיכן היה נוטל דשן כדי לתורמו, ומדוע? (3) דרך היכן היה הכהן יורד מן המזבח עם הדשן שבידו, ולהיכן היה פונה והיכן היה מניח את הדשן, ומדוע דווקא התם? (4) מה דרשו בסוגיין מדכתיב "לא תיטע לך אשירה כל עץ וגו'", והאם נסתר הוא מדברי מתניתין, ומדוע? (5) להיכן היו מסלקים את הפדרים והאיברין קודם סידור המערכה, ומדוע? ואימתי היו מחזירים אותן, ומי היה מחזירם?

יא. (1) מי היה מעלה את העצים לצורך המערכה, ומי היה מסדרן לצורך המערכה, וכיצד היו מסדרין את המערכה הגדולה, ובאיזה מקום במזבח סידרוה, ומדוע? (2) לצורך מה שימשה המערכה השניה, ומנין? וכמה עצים היו נותנים בה, ומדוע? ובאיזה מקום במזבח סידרוה? (3) איזה לשון גוזמא מוזכר במתניתין גבי אפר הדשן, ומדוע הוא גוזמא? והאם היו מפנים אפר זה, ואי נימא שהיו מפנים, אימתי היו מפנים? (4) מה היא הגפן שהיתה על פתח ההיכל, וכיצד הותר לעשותה, ואיזה גוזמא נאמר בה, ומדוע הוא גוזמא?

יב. 1) כיצד היה מעשה הפרוכת, ובאיזה פרוכת איירי, ומה היה גורלה, וכמה נעשו בכל שנה, ומדוע? 2) מה הם העצים הכשרים לצורך המערכה לכתחילה ובדיעבד, ומדוע? והאם הותר ליטול אף עצים העושים פרי, ומדוע? 3) היכי משכחת לה תאנה שאינה עושה פרי? 4) כיצד היו מציתים את המערכה, ומניין?

יג. 1) מה היה הסדר של הפייסות של עבודת התמיד, ומדוע הוצרכו פייס לכל אלו העבודות, והאם סדר הפייס הוא כסדר העבודות, ומדוע? 2) כיצד היו מודיעים אם הגיע זמן התמיד, ומדוע באופן זה? 3) אימתי היה אומר להם הכהן להביא טלה לצורך התמיד, ומהיכן היו נוטלים טלה זה, ומי היה נוטלו, ולצורך מה היה נוטלו כבר עתה בעוד ליל, והאם היה הולך לברו, ומדוע?

יד. 1) כמה כלי שרת היו מוציאים לצורך העבודה, ומה היו עושים עם התמיד קודם שחיטתו, ומדוע? והאם לישנא דמתניתין בהאי מילתא הוא גוזמא, ומדוע? 2) כיצד נכנסו מדרשני המזבח הפנימי והמנורה להיכל? ומה היה נוטלים בידם, ולצורך מה נטלוהו? וכיצד היה סדר דישונם? 3) אלו דברים היו נשמעים עד יריחו? 4) היכן היה בית המטבחים, ומה היה שם, ולצורך מה היה משמש?

בהצלחה!

תשובות למבחן קינים כד כה, תמיד כה ל

א. (1) לזו שתיים ולזו שלש, דעתה יש לפניו י' פרידין לעשות מחצה למעלה ומחצה למטה, אם עשאן כולם למעלה, הרי העולות כשרות. ואם עשאן כולם למטה הרי החטאות כשרות. ואם עשאן מחצה למעלה ומחצה למטה, הרי יש להכשיר שלש קינים בין תרוויהו, דהרי אף אי נימא דעשה למעלה את ארבעת הפרידין של בעלת השתים ורק שתיים מהן עלו לו, הרי האחת הנוספת שעשה למעלה נמי כשרה, דהא ודאי משל חברתה הוא. ואם לזו שתיים ולזו ארבע דעתה יש לפניו י"ב פרידין דדינים להעשות שש למטה ושש למעלה, אם עשאן הכהן כולם למעלה הרי מחצה כשר, משום דהעולות כשרות למעלה. וכן אם עשאן למטה, מחצה כשרות משום החטאות. ואם עשאן חציין למעלה וחציין למטה, יש להכשיר ממה נפשך ארבעה קינים, דהרי אף אי נימא דעשה למעלה ב' קינים של אשה אחת ורק שתיים מהם כשרים, הרי השתים הנוספות יכולות להיות עבור בעלת הארבע קינים. וכן ארבע קינים למטה כשרים מהאי טעמא. ויביאו את שאר הקינים בתנאי. ואם לזו י' ולזו מאה ועשה מחצה למעלה ומחצה למטה, הרי יש להכשיר מאה קינים ממה נפשך, דאף אי נימא דעשה למעלה את כל עשרים הפרידים של בעלת הי', הרי י' מהן ודאי עלו לעולה, והשאר נמי כשרים. ומכל מקום בעלת המאה צריכה להביא עוד עשר לחובתה מחשש שמא אלו שנעשו למעלה או למטה לאו משלה נעשו.

(2) מבואר במתניתין דאם עשה כולן למעלה או למטה, מחצה כשר ומחצה פסול. וכתב המפרש, דרבא פליג אהאי דינא דהא סבירא ליה דבעלי חיים נדחין, וכיון דמדינא ימותו משום הספק, הרי אף עתה לא יקרבו. ואם עשה מחצה למעלה ומחצה למטה, הרי פסולים תרוויהו, דהא יש לחוש דעשה העולה למטה והחטאת למעלה.

(3) ביאר המפרש בשם רש"י בזבחים, דהיו ג' קינים לשתי נשים, אחת סתומה ואחת מפורשת, ועוד אחת שחילקה עולה לזו וחטאת לזו, משום דכל אחת היתה חייבת קן ומחצה. ואמרינן דאם נתערבו ועשאן הכהן מחצה למעלה ומחצה למטה, רק הקן הסתומה כשרה, דהא רק היא מתפרשת על ידי עשייתה. וקן זו מתחלקת לתרוויהו דהא קנאוה ביחד, ויביאו עוד קן ויתנו דאם מעיקרא עולה היתה לזו, הרי עתה עולה לחברתה וחטאת לזו. ובשם הראב"ד ביאר, דאיירי בשתי קינים של שתי נשים אחת סתומה ואחת מפורשת שעשאן מחצה למעלה ומחצה למטה, דממה נפשך אחת כשרה למעלה ואחת כשרה למטה, משום הסתומה דאיכא הכא, אבל הן יביאו קן נוסף ויתנו עליו.

ב. (1) לפירוש ראשון במפרש, חובה שנים בחטאת היינו דהיו לפניו שתי קינים שקרבה מהן עולה אחת דנשתיירו שתי חטאות ועוד זו שנתערבה בהן, ואמרינן ביה דיש להכשיר שתי חטאות ממה נפשך, והיינו מחצה כשר ומחצה פסול. ועולה אסור לו כלל לעשות, שמא יקריב מן החטאת שנתערבה. וחטאת שנים בחובה, היינו דמן הקיני חובה נשתיירה רק חטאת אחת לפי שקרבה מהן אחת, ובהא אמרינן דכשר רק כמנין החטאת שבחובה דהיא אחת. ולפירוש שני במפרש, חובה שנים בחטאת היינו דנתערב שמונה פרידין של חטאת בשמונה פרידין של חובה דחציין עולות וחציין חטאות, ואמרינן ביה דממה נפשך יש להכשיר ארבעה של חטאת. וחטאת שנים בחובה, היינו שנתערבו שמונה חטאות בששה עשר של חובה, דיש בהו שמונה חטאות, דבכהאי גוונא יש להכשיר שמונה חטאות ממה נפשך. ובשם הראב"ד פירש, דחובה שנים בחטאת היינו שנתערב שתי חטאות בשתי קינים סתומות, דאמרינן ביה דמחצה כשר ממה נפשך. וחטאת שנים בחובה היינו שנתערב ארבעה פרידין של חטאות בשתי קינים סתומות, דיש להכשיר רק שתי חטאות.

(2) יש לה להביא עם חובתה קן תורין וקן בני יונה. ואם הביאה ממין מסוים ואינה זוכרת מאיזה מין הביאה, אם יודעת שהכהן עשה מחצה למעלה ומחצה למטה, הרי יש לה להביא עוד קן תורין וקן בני יונה, דהא אינה יודעת מאיזה מין הביאה לכהן. אבל אם אינה יודעת אם הכהן עשה כולן למעלה או כולן למטה, הרי כיון דהדין הוא דהראשון נעשה לחובה והשני לנדבה, וכן הדין הוא דכל הקן צריך להיות ממין אחד, והכא הרי יש ספק איזה מין נקבע לחובה, הרי יש לה להביא עוד שתי קינים אף לצורך חובתה. אמנם לדעת רבנן דהחטאת היא הקובעת, הרי סגי בחטאת אחת, כיון דממה נפשך איכא עולה לצרף לה. ואם יודעת מאיזה מין הביאה לכהן, אם יודעת שעשה מחצה למעלה ומחצה למטה, הרי צריכה להביא רק ג' פרידין, אחת ממין שהביאה כבר דהרי אף אם פירשה אותה, הרי אחד מהן נפסל, ועוד שנים מהמין השני. ואם אינה יודעת כיצד עשאן, הרי צריכה להביא ד' פרידין.

(3) ביאר המפרש דהיינו בגוונא דקבעה נדרה עם חובתה שיהיה קרבן גדול של שלש פרידין לעולה, ולהכי אמרינן דכל היכא דמספקא לה אי יצאה ידי חובת נדרה, הרי צריכה להביא ג' פרידין אחרים לקיום חובת נדרה, ומשום הכי אם פירשה ממין מסוים, ואינה זוכרת ממה, הרי צריכה להביא ה' פרידין, שלש מאותו מין שהביאה לכהן, דהרי מין העולה צריך להיות כמין החטאת, ועוד שתיים ממין השני, דיעלה לחובת נדרה ואיכא הכא שלש עולות ממה נפשך. ואם הביאה מעיקרא ב' מינים ואינה יודעת מה הקריב הכהן ראשון ומה אחרון, הרי צריכה ו' פרידין ג' ממין זה וג' ממין זה, משום דיש ספק מה היה החטאת שתקבע למין העולה. וכולם יעלו לעולה. ובשם הרי"ב בר יהודה פירש, דקבעה נדרה היינו דקבעה איזה קן יהיה לנדרה ואיזה קן לחובתה ואף בו קבעה מה יעלה לעולה ומה לחטאת, ועתה דמספקא לה מה הקריב הכהן, הרי יש לחוש שעשה את כל קן הנדבה למטה, וכן בקן החובה גופיה יש לומר שעשה החטאת למעלה, הרי יש לה להביא ה' פרידין אחד לחטאת ממין הראשונים, והשאר לעולות. ואם הביאה משני מינים, הרי צריכה ו' פרידין דהרי צריכה אף שתי חטאות משתי מינים כיון דאינה יודעת מי היתה העולה דצריך לזווג לה אחר.

ג. (1) הוקשה למתניתין כיצד יתכן הדבר דאשה שמעיקר חובתה היתה צריכה להביא ד' פרידין, ועתה שהביאתן ונעשו שלא כדין טעונה ז' או ח' פרידין אחרים. וכן דימו להא מילתא הא דאמרינן דזקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתן מתיישבת עליהם, אפילו דבעלמא חזינן איפכא דעמי הארצות כל זמן שמזקינים דעתן מטרפת עליהם.

(2) קרני האיל היו משמשים לחצוצורת, והיינו לחצוצורת הלויים, ולפירוש אחד אף לחצוצורת הכהנים משום דרק של משה היו טעונים ממתכת, או דהכוונה לשופר דראש השנה. ומעי האיל לגירסא דידן משמשים לנבלים, והתוס' כתבו דמשמשים לתוף, ובני מעיו לגירסא דידן משמשים לכנורות, והתוס' כתבו [לפי הגהת התו"ט] דמשמשים לנבלים ולכנורות.

(3) במפרש מבואר דהשמעת הקול היתה על ידי הפעמונים עצמם. ובתוס' מבואר דהיו מקישים על הרימוני תכלת ובכך נמי היו משמיעים קול. ונעשה כן דרך צניעות שלא יכנס פתאום בלא הודעה שנכנס. והוסיפו התוס' דהני מילי בשאר ימים, אבל ביום הכיפורים יכול להכנס בלא הודעה. והובא ענין זה בסוגיין לבאר דהאיל משמש לאחר מותו אף לענין התכלת של מעיל הכהן גדול [ואו הרימונים גופיהו].

(4) דעתן מתיישבת עליהם, שנאמר בישישים חכמה. ועל כרחק דקאי על תלמידי חכמים, דאי בעמי הארץ, חכמת מה להם.

ד. (1) הכהנים היו שומרים בשלשה מקומות, וילפינן לה מרכתיב "אהרון ובניו שומרי משמרת הקודש". וליכא למימר דבעינן שלשה כהנים במקום אחד, משום דכתיב ליה דומיא דמשה, דהיה משרת לבדו. ולדעת רב אשי הוא משום דכתיב בקרא "שומרים משמרת למשמרת", והיינו הרבה משמרות. [או מדכתיב ג' לשונות ילפו לה]. וכתב המפרש דבלאו ילפותא הוי אמינא דאין עניות במקום עשירות ואין צורך כלל לשמור. אי נמי, הוי אמינא דסגי בחד שומר. והאי שמירה הוא לכבוד שלא יסיחו דעתן מן המקדש. והרובין הם היו שומרים. וביאר המפרש, דהיינו כהנים שלא הגיעו למצוות, דאילו כהנים הראויים לעבודה עדיף להו טפי לעבוד. אי נמי, לן עדיף טפי שיעבדו.

(2) היו שומרים בבית המוקד, ובית אבטינס ובבית הניצוץ. וכל אלו המקומות היו בגובה, משום דשמירת הכהנים צריכה להיות בגובה וכדילפינן לה מקרא. ובבית אבטינס ובבית הניצוץ היו שומרים בעליה. ובבית המוקד, כל כולו היה בנוי על גבי כיפה כדי שיהיה גבוה. (3) בית המוקד היה בנוי על כיפה, ונקרא בשם זה משום שלא היתה האש כבה משם, דמשם היו נוטלין אש למערכה, וכן היתה שם מדורה כדי שיוכלו הכהנים להתחמם לאורה. והיו בו ארבע לשכות שתיים בקודש ושתיים בחול, ומחן היו עולים במעלות לבית המוקד, ובית המוקד גופיה גם היה חצוי בחול וחצוי בקודש, והיו ראשי פספסין יוצאים בכותל להבדיל בין הקודש ובין החול.

ה. (1) היה יוצא דרך המסיבה שירדה מן הלשכה הצפונית מערבית של בית המוקד דנקראת בשם לשכת בית המוקד. והותר לו לאחר הטבילה לחזור למקומו, משום דכל האיסור של טבול יום במחנה הוא מדבריהם, ולא רצו להחמיר עליהם בלילה. אי נמי, בית המוקד לא היה שוה לקרקע הר הבית, ואף קדושת הר הבית לית ביה, ומשום הכי שרי להכנס התם. ומכל מקום כשיאיר היום מבואר במתניתין דיוצא. וכתב המפרש דהואיל ואינו יכול לעבוד עבודה, אמאי ישאר התם. אי נמי, אסור לו להיות שם, דחיישינן שמא יבוא לעבוד עבודה. אלא לאחר שהעמידוהו עם כל הטמאים בשער המזרח בשעת כניסת העם, היה יוצא לביתו.

(2) את הפייס של תרומת הדשן היו עושים בבית המוקד בחציו המקודש, משום דבעינן פייס במקום קדוש, כדכתיב "בבית אלוקים נהלך ברגש". וזה המקום המקודש הקרוב להם ביותר. אבל שאר הפייסות שנעשו לאחר כניסתן להיכל, נעשות היו בלשכת הגזית. והרוצה לפייס, עליו לטבול, משום דאין אדם נכנס לעזרה אפילו טהור עד שייטבול. וכתב המפרש דבעזרה גופה אין לעשות את הפייס, משום דהרי נוטל מגבעת של אחד מהן ליתן סימן דבו התחיל, ולא אורח ארעא הוא למיעבד הכי בעזרה. אי נמי, כיון דהיו עומדין בעיגול, הרי משכחת לה אחד שאחוריו כלפי היכל ה'.

ו. (1) הסתפקה הגמ' האם עליית בית אבטינס היתה בנויה על גבי בית כדרך שאר עליות. או דלמא דכיון דכל הענין דבעינן עליה משום דבעינן מקום גבוה, לא בעינן שיעשו בית תחתיה, אלא סגי בהא דהיתה עומדת על עמודים. והכי פשוט דמבואר דבית הניצוץ היה בנוי כאבסדרה [שאינה מוקפת חומה, או דפרוצה במילואה מרוח אחת], והיינו דאף דלא היה בית תחתיו מכל מקום קרי ליה עליה. (2) יש לפרש דקאי על שאר עבודות הלויים, והיינו שמסייעים את הכהנים בהא דנושאים את המשכן בנסיעתן. אמנם מסקנת הגמ' דקאי על עבודת השמירה, דהלויים טפלים לכהנים, והיינו משום דהכהנים שומרים בגובה כדרך שומרי עיר, ואילו הלויים לעולם מקום שמירתן הוא למטה. וילפינן לה מרכתיב קרא אחריןא "ונלוו עליך ושמרו".

(3) סברו דבעינן שני שומרים, דהא היה לבית המוקד שני פתחים, אחד פתוח לעזרה ואחד לחיל. והסיקו דסגי בכהן אחד שישמור משום דשני הפתחים סמוכים הם זה לזה, אי נמי זה כנגד זה, וסגי בכהן אחד דדוי להכא ולהכא.

(4) לדעת המפרש הרובדין נעשו כדי שיוכלו הזקנים הישנים על גבי החומה לטפס לכניסת החומה. ונעשו על ידי שמעיקרא חצבו אבנים גדולות ואבנים קטנות, ונתנו אותם באופן דיהיה בליטות בקיר לצורך הטיפוס. אבל לאחר הבנין לא הותר לעשות הכי, שהרי נאמר בקרא דהגרזן והמקבות לא נשמעו בבית בהבנותו, דאפילו דמחוץ לעזרה הותר לסתתן ולהכינם לבנין, מכל מקום בעזרה גופיה אסור.

(5) זקני בית אב היה ישנים על גבי כניסת החומה. אבל פרחי הכהונה היו ישנים איש כסותו בארץ. ואין להכניס מיטות לבית המקדש מפני כבודו, דלא אורח ארעא הוא.

ז. (1) רובין היינו אלו שלא הגיעו לגיל הראוי לעבודה, וקרי להו רובין מלשון רביא דהוא תרגומו של תינוק. ופרחי כהונה היינו אותן שכבר הגיעו לכלל עבודה, ונקראו בשם פרחי, מפני שבחורים היו ולא הגיעו לזקנה.

(2) מבואר בקרא בדברי הימים, שהלויים היו שומרים ששה בצד מזרח, וארבעה בצד צפון וארבעה בצד דרום. ועוד שנים שנים ללשכות שהוסיפו על המשכן, ועוד ארבעה על המסילה בצד מערב, ועוד שנים לפרבר. אמנם איכא מאן דאמר דללשכות היו רק שנים, ומאי דכתיב שנים שנים כפל לשון הוא, וכן לפרבר היה הוא מקום אחד אלא דשני לויים שמרו בו כדי שיהיה להם צוותא. ואיכא מאן דאמר דבאמת בפרבר היו שני מקומות שמירה, וכן בלשכות היה ארבעה מקומות שמירה, אלא דבשלשה מקומות מהמקומות המבוארים התם כהנים היו שומרין בהן.

(3) אמרינן בסוגיין דהלויים היו שומרים בכ"א מקומות מלבד הג' מקומות שהכהנים היו שומרים, והיינו חמשה על חמשה שערי הר הבית, וארבע על ארבע פינותיו. ועוד חמשה על חמשה שערי העזרה, וסבר האי תנא דהיו רק חמשה שערים לעזרה. אי נמי היו שבעה שערים, אלא דבשנים מהן הכהנים היו שומרים. אי נמי היו שמונה ובכל אלו הלויים היו שומרים, והיינו דקחשיב בדברי הימים כ"ד מקומות. ועוד ארבעה על ארבעת פינות עזרה. ועוד אחת מאחורי בית הכפורת, ועוד שנים אחד בלשכת הפרוכת ואחד בלשכת הקרבן שבבית המוקד.

(4) הותר להם לשבת בעת שמירתן, משום דבשערי הר הבית הרי אין להם קדושת עזרה ומותרים בישיבה. ואף בשערי העזרה הותר לשבת, משום דהתם הרי היו שומרים מבחוץ. ואף הכהנים שהיו שומרים בלשכות הקדושות, הא בעליה היו ושרי לישיב התם. (5) נחלקו ביומא אי התנו מעיקרא על בגדי כהונה שלא יהיה בהם מעילה. או דלמא דאסור לכהן להנות בהן שלא בשעת עבודה משום מעילה. ואף למאן דהותרו היינו רק היכא דליכא משום כלאיים, כגון בבגדים העשויים רק משם דאין בהו כלאיים. אי נמי, בגדי כהונה קשים הם ואין בהן משום כלאיים. וכן לישון בהן וודאי דאסור מחשש שמא יפוח. ואי נימא דשרי בהנאה, הרי יכול לקפלם ולהניחם תחת מראשותיו. [אמנם הביא המפרש בשם רש"י, דאף בהא מסקנת הגמ' לאסור]. אבל אי אסור בהנאה, אין לו לשכב עליהם, אלא להניחם סמוך למראשותיו.

ח. (1) למדו דשרי לפשוט את התפילין ולהניחם סמוך לראשו, ולא חיישינן שמא יתגלגל ויפול עליהם, דהכא נמי אמרינן לענין איסור הנאה מבגדי כהונה, דאפילו הכי שרי לו להניחם סמוך לראשו, ולא חיישינן דלמא איגדר ונפל עלייהו.

(2) הוכיחו דמחילות לא נתקדשו, דהא הותר לו להלך במחילה. וכתב המפרש דהיינו דווקא מחילות הר הבית. אבל מחילות העזרה כל דפתוחות הן לקודש, הרי אזלינן בהו בתר מקם פתחו.

3) בית כסא של כבוד הוא בית כסא עם דלת דאם יש בה אדם הרי סוגר הדלת וידעי אינשי לא להכנס התם. ואם אין לה דלת, המנהג הוא לנחור בהגיעו סמוך לו, ואם יש שם אדם הרי ינחר כנגדו. אבל בלאו הכי לאו דרך צניעות הוא להכנס כשיש שם אדם.
4) רב ורב הונא הורו לבניהם, דילמדו גופם להפנות בבוקר השכם קודם שיצאו אינשי. וכן בערב מאוחר לאחר שנכנסו אינשי, דאם ירגיל בהכי לא יצטרך לילך בזמן שרבים עוברים. וכן הורו לגלות עצמו רק לאחר שישב בבית הכסא, וכן יעמוד רק לאחר שכיסה עצמו וכן הורו לשטוף הכוס קודם שתייתו, וכן לאחר שתייתו, שמא יכנס בו מרוקו ואותו השותה אחריו לא יתן דעתו לשטפו ונמצא בולע רוקו. ובכוס של מים, הרי יש תקנה פשוטה יותר, דישפוך מן המים דרך מקום שתייתו ובהכי יעביר רוקו.
5) אסור לפלוט דבר מפיו בפני רבו משום אפקירותא. מלבד קרא חיא ודייסא דשורפת את הגוף כפתילה של אבר.

ט. 1) איש הר הבית הוא שר הר הבית ומחזור היה אחר השומרים לראות שלא נרדמו על משמרתן, וכל משמר שאינו עומד ואומר שלום עליך איש הרי הבית, הרי ראייה שישן הוא. והותר לאיש הר הבית לחבוט בו במקל ולשרוף את כסותו.
2) רבי אמר דאחד מן הדרכים הישרות שראוי לברור הוא לאהוב את התוכחות. משום דכל זמן שהתוכחה בעולם הרי טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת ויש נחת רוח בעולם. ויש אומרים דיתחזק באמונה יתירא, והיינו דישא ויתן באמונה ולא יאנה את הבריות. ועל המוכיחים לשם שמים נאמר שזוכים להיות חלקו של הקב"ה, והיינו תוך מחיצתו. וכן נמשך עליהם חוט של חסד.
3) לדעת אביי רישא דמתניתין דכל הרוצה לתרום לבוא ויתרום היתה קודם תקנה דכל הקודם זוכה. וסיפא איירי לאחר התקנה. ולדעת רבא כוונת מתניתין דמי שהוא רוצה לתרום הרי יטבול ויכנס לפייס.
4) היו נכנסים לבלוש את העזרה דרך הפשפש הקטן שבשער בית המוקד הפונה לעזרה, והיינו לדעת רבי יהודה (לקמן לד): דסבר דפישפש היה בו דדרכו נכנס. דלא רצו לפתוח השער הגדול קודם עבודת התמיד. ונחלקו לשתי כיתות, כת אחת מהלכת תחת האכסדרה דרך המזרח, וכת אחת מהלכת תחת האכסדרה דרך מערב עד שהיו נפגשים בלשכת עושי חביתין, ואמרו שלום הכל שלום.
5) לאחר שגמרו לבלוש העזרה, העמידו מאותם כהנים להתחיל להתעסק בהכנת החביתין, והיינו להחם חמין לרבוכה, אבל אין להקדימה קודם תמיד של שחר.

י. 1) אותו התורם היה מהלך לאור המערכה, משום דיחידי נכנס דהרי אין להכנס בין אולם למזבח שלא לצורך עבודה, ולא היה יכול להחזיק נר בעצמו.
2) הכהן התורם היה מהלך בין אולם למזבח עד שמגיע למעברו של כבש ונוטל את המחטה שהיתה נתונה במקצוע מערבית בין כבש למזבח בסיומו של כבש. ולאחר שנטל המחטה היה עולה בכבש דרך מזרחו לראש המזבח, והיה מחתה בגחלים אילך ואילך כדי להגיע למאוכלות שנעשו כבר דשן.
3) הכהן היה יורד דרך מזרח של כבש, וכשירד מן המזבח היה הופך פניו לצפון ומהלך עם הכבש עד שמגיע קרוב י' אמות למזבח ושם היה מניח את הדשן בריחוק ג' טפחים מן הכבש. והיינו משום דמקום הדשן הוא מקום זריקת מוראת העוף, וכיון דכתיב בה "והשלך" וגמירי דאין השלכה בפחות מעשרים אמה, וכשהיתה נורקת מן הקרן המערבית ועוברת על כל הכבש הרי השלכתה היתה עד י' סמוך למזבח בצד המזרחי.
4) דרשו דאסור לעשות בנין של עצים בעזרה. והקשו על האכסדראות שהיו בעזרה. ודחו דאכסדראות של בנין היו, וכל האיסור הוא בשל עץ.
5) היו מסלקים אותן לצידי המזבח, ואם לא היה מקום היו סודרין אותן על הכבש דגם הוא קדוש בקדושת מזבח, אבל להוריד אותן אסור, דהא יפסלו בלינה, דרק המזבח מציל מלינה. וכתב המפרש לקמן (כט). דרק לאחר דגמרו להקטיר את איברי התמיד, היו מחזירים אותן ונמשעות דברי המפרש, דהכהן שזכה במערכה הוא היה מחזירן. אמנם לישנא דמתניתין קתני לה בלשון רבים.

יא. 1) כל הכהנים היו מעלים עצים לצורך המערכה, אבל אותו שזכה בתרומת הדשן הוא היה מסדר את המערכה. ומערכה גדולה היה מסדרה כלפי מזרח, דהרי תפוח האפר היה באמיעתו של המזבח, וראשי הגזירין הפנימיים היו נוגעים בתפוח, והיה עושה חזית [והיינו חלון] לכיון מזרח, וכן היה משייר רווח בין הגזירין כדי ליתן שם את האליתא [היינו העצים הדקים דבהן היו מבעירים את הגדולים]. והביא המפרש מיומא, דאחר סידור המערכה היה הכהן שזכה בה נותן עליה שני גזרי עצים.
2) מערכה שניה היתה לצורך גחלים לקטורת מזבח הפנימי, ומקומה היה בקרן מערבית דרומית סמוך כמה שיותר לצפון, משום דבעינן לפני אוהל מועד, והרי רק אמה אחת לאחר אמה הילוך רגלי הכהנים שהיתה לאחר אמה קרנות ואמה יסוד ואמה סובב היתה נגד הפתח. ונותנים בה עצים כדי שישאר בה חמשה סאים גחלים, דהרי היה צריך לחתות ארבע קבין גחלים ברווח. ובשבת הרי היו צריכים עוד גחלים כדי להקטיר בהן את בויכי הלבונה, ולהכי הוצרכו לח' סאין של גחלים.
3) הוזכר שפעמים היה על התפוח שלוש מאות כור. ולשון גוזמא הוא משום דאילו מקום המערכה יכול להחזיר שלוש מאות כור. וכשאפר זה היה מפריע לסידור המערכה, הרי היו מפנים אותו ולא היו מתעצלין בדבר. מלבד הרגלים דאדרבה לא פיננו את הדשן כדי שיראה המזבח עם הרבה דשן דכן הוא כבודו דלעולם אינו שובת.
4) היתה כמין גפן של זהב מודלית על כולנסות של ארז, וכל המתדנב זהב תולוהו שם. וכתב המפרש דלית בה משום לא תטע לך אשירה כל עץ וגו', משום דלאו בנין הוא. ואמרו דמעשה היה ונמנו עליו שלוש מאות כהנים כדי לפנותה. וגוזמא היא, משום דאם באמת היה בה משא שלוש מאות כהנים, הרי היתה נשברת.

יב. 1) הפרוכת נארגת משבעים ושתים נימים, ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטים, ואורכה ארבעים אמה ורוחבה עשרים אמה, והיתה משמשת תחת האמה טרקסין המבדילה בין ההיכל לקודש הקדשים, ועוביה היה טפח ושניים היו עושים בכל שנה, דהרי בעינן לרוחב אמה, ולהכי עבדינן תרי אחת בתחילת האמה ואחת בסופה. וכתב המפרש. דמסתברא דעובי תרווייהו היה טפח, ולא כל אחת. ולאחר עשייתה היו מטבילין אותה מחשש שמא אחת הנשים האורגות פירסה נדה.
2) לכתחילה בעינן עצים דקים של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן, דממהרים להשרף ואינן מעלין עשן. אבל בדיעבד כולם כשרים מלבד עצי זית ועצי גפן, משום דבאלו יש קשרים דנשארים לחים לעולם ומעלין עשן טובא. אי נמי, משום ישוב ארץ ישראל דהרי מהן נוטלים יין ושמן. ולדעת רבי אליעזר אף עצי מייש אלון דקל וחרוב ושקמה פסולים, דאף בהן יש קשרים, ואף דקישריהן אינו אלא מבחוץ ואינו מגיע עד פנים, מכל מקום אסרום. ואיכא פלוגתא בין רב פפא לרב אחא בר יעקב האם קפדינן ליטול דווקא מאלו דאינן עושים פרי, דלרב פפא אין קפידיא ולרב אחא איכא קפידיא.

3) משכחת לה על ידי שנוטלים תאנה לבנה דפירותיה גרועין, ושפין לנטיעה בחבל העשוי מצורי דקל עד שתיפול כל קליפתו והזרע שבו, ולאחר שקילפו קליפתו היו קוברים אותו במקום דאסיק ימא שירטון כדי שלא יתייבש, וכיון דאינו מגדל יותר פירות, ענפי האילם גדלים ביותר עד שראויים לקורות בנין.

4) היו מציתים קודם את האליתא, והיינו עצים קטנים אשר היו נתונים בין העצים הגדולים, וכתב המפרש לעיל (כט.) דילפינן לה מדכתיב "וערכו עצים על האש" והיינו דקודם נותנים אש על המזבח ואחר כך נותנים עצים דקים עליה. ואיכא מאן דאמר דהיו עושים חלון במערכה ושם היו נותנים את האליתא.

יג. 1) היו מפיססים קודם על השחיטה ולאחריה על הקבלה והזריקה, ולאחריה על דישון מזבח הפנימי, ולאחריה על דישון המנורה, ולאחריה עוד ששה פייסות על העלאת האיברים לכבש, והיינו הראש והרגל של ימין, שתי הידיים, החזה והגירה, העוקץ והרגל של שמאל, שתי הדפנות, הקרביים, הסולת, החביתין, והיין. וכל עבודה שהיא עבודה תמה שאין אחריה עבודה, טעונה פייס. וכתב המפרש, דהוא הדין כל עבודה שהיא תחילת עבודה ואף שאינה עבודה תמה נמי טעונה פייס, ומשום הכי לכל הני דקתני במתניתין בעינן פייס. והאי פייסות לאו על סדר העבודה נעשו, דהרי דישון מזבח הפנימי והמנורה קדם לשחיטה ולזריקת הדם. וכן לאחר שחטת התמיד וזריקתו היו גומרים להטיב את הנרות, ומקטירים קטורת על ידי פייס נוסף.

2) לדעת תנא קמא הרואה היה אומר "ברקאי", והיינו דהבריק היום. ולדעת מתתיה בין שמואל, הרואה היה אומר הרי פני המזרח עד שבחברון, דלא סגי בראיית ברקאי, משום דיש לטעות באור הלבנה, אבל כשהאיר כל המזרח עד שבחברון, הרי וודאי אור יום הוא.

3) מיד כשהאיר היום היה אומר להם הממונה והיינו לכל הזוכים באיברים, ליטול את הטלה מלשכת הטלאים דהיא הלשכה הצפונית מערבית של בית המוקד, [אמנם ביומא מסקינן דהיתה בדרומית מערבית, וביארו שפיר למתניתין]. והוציאוהו עתה כדי לחזור ולבקר לזור האבוקות. והזוכה בו מושכו לבית המטבחים ושאר הזוכים הולכים עמו.

יד. 1) היו מוציאים תשעים ושלושה כלי שרת. והיו משקים את התמיד בכוס של זהב כדי שיהיה נוח להפשיט עורו. ולדעת רבא, האי כוס של זהב גוזמא בעלמא הוא, ולדעת רבי ינאי בר נחמני לאו גוזמא הוא אלא הכי הוי, משום דאין עניות במקום עשירות.

2) היו נכנסים דרך הפשפש הדרום, והיה בו ב' מנעולים, אחד נפתח כדרכו בקלות, ואחר היה צריך להכניס ידו עד בית השחי ומשם לפותחו [כן ביאר הרע"ב]. ומן הפשפש נכס לתא ומן התא להיכל, וכשהגיע להיכל היה הולך לשער הגדול ופותחו מבפנים. ומדשן מזבח הפנימי היה נוטל בידו טני המחזיק שני קבין ומחצה לצורך איסוף הדשן, ומדשן המנורה היה נוטל כוז בידו, וכן נטלו שני מפתחות כדי לפתוח את שני המנעולים של הפשפש. וסדר דישון מזבח הפנימי היה על ידי שהיה מניח הטני לפניו וחותרה מלא חפניו לתוכה, והשאר היה מכבד לתוכה. ומדשן המנורה היה מדשן קודם ה' נרות, ומשייר שני נרות דולקים, ואם כבו מדליקם מאחרים. ולאחר שחיטת התמיד וזריקת הדם, היה חוזר לדשן את שני הנרות הנותרים, דילפינן לה מקרא דהכי עבדינן.

3) היו שומעים את קול שער הגדול שהיה נפתח, ואת קול המגריפה, ואת קול הצלצל שהיה מכיש בן ארוה, ואת קול החליל, ואת קול גביני כרוז, ואת קול המוכני שנעשה לכיור, ואת קול השיר, ואת קול השופר, ויש אומרים שאף את קולו של כהן גדול ביום הכיפורים שהזכיר את השם.

4) בית המטבחים היה בצפון המזבח, והיה שם שמונה עמודים ננסים ועליהם רבועים של ארוז שקבועים בהם ג' סדרים של אנוקליות לתלות בהם הבהמות לצורך הפשטת עורן, וכן שולחנות של שיש היו שם לצורך ההפשטה.